

Universitätsbibliothek Paderborn

Instructio practica ...

De Munere Concionandi, Exhortandi, Catechizandi - Continens non tantùm praecepta ad artem concionandi discendam accomodata, sed etiam Ideas & Conceptus practicos pro Concionibus in Festis B. V. & SS. Dedicacionis, Patrociniij, Novi Anni, Paschatis, Parasceves; item in Primitiis Sacerdotum,

...

Lohner, Tobias

Dilingæ, 1679

§. 9. Monita quædam generalia Concionatori observanda.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48347](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48347)

atum faciunt; quomodo enim sperare potest, se aliis sobrietatem, castitatem, liberalitatem persuasurum, qui quotidie hospitia frequentat, concubinam habet, & sordidè pecunias corradit. *Delicatus Magister est*, inquit S. Hieronymus, *qui pleno ventre de ieiunio disputat; accusare avaritiam & Lairo potest, Sacerdotis Christi, os, mens, manusque concordent.* Atque utinam tantum non prodesse, & non graviter etiam nocerent Auditoribus. Certè sanctus Gregorius lib. 10. moralium cap. 1. non dubitat, tales Mulieri, quæ Filium vigilans nutriebat, & dormiendo oppressit, comparare; ita namque & Prædicator malus doctrinas educat, & moribus occidit, unde meritò S. Augustinus in Epistola quâdam, similem Concionatorem sic alloquitur: *Exaudi te ipsum, immanissime Doctor, quid mihi lingua aurea, & cor ferreum? Sanctus Ioannes Baptista non lucens tantum, sed ardens erat lucerna, quia ut bene sanctus Bernardus advertit, est vanum, lucere tantum, tantum ardere parum, ardere & lucere perfectum, ut adeò meritò sibi quisque Concionator illa sancti Pauli ad Timoth. 2. verba applicare debeat: sollicitè cura te ipsum, probabilem exhibere DEO, Operarium inconfusibilem, rectè tractantem Verbum DEI, & iterum cap. 2. ad Titum: In omnibus te ipsum præbe exemplum bonorum operum, in doctrina, in integritate, in gravitate, verbum sanum & irreprehensibile, ut is, qui ex adverso est, vereatur, nihil habens malum dicere de nobis.*

§. IX.

Monita quædam generalia Concionatori observanda.

PRImò ante omnia illam Servatoris sententiam sibi ob oculos ponat: *Estote prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columba* Matth. 10. nam utraque hæc doctrina insignes illi & perutiles ad suum officium rectè administrandum doctrinas subministrabit; & prudentia quidem serpentina docebit, caput seu finem Concionatori summo semper studio esse defendendum, qui est pascere Auditores cibo Verbi DEI, atque adeò omnem laborem & industriam in concionibus adhiberi solitum huc unice esse dirigendum; Columbina verò

simplicitas docebit illum, puram intentionem ad DEUM habere; unde duplicem consequetur fructum, prior est, ut, quia per bonam hanc intentionem manet in DEO, fructum ferat multum, quemadmodum ipse Christus promisit. Posterior est, ut non deficiat, si suas conciones minus acceptas populo, aut paucos humilesque Auditores se habere advertat, cum DEUM semper pro Spectatore habeat, cujus unius iudicium plaris est faciendum, quam si omnes etiam possibiles Angeli & Homines adessent; hinc meliori jure illud Democriti usurpare potest: Unus mihi pro populo, & populus pro uno; aut illud Epicuri: hæc Ego non multis, sed tibi; satis nimirum magnum theatrum alter alteri sumus.

Secundò, diligenter quoque observet monitum, quod offert S. Salesius cap. 5. his verbis: *Dantur quadam Benevolentiam captandi forma, quibus oppositè utaris in principio, dum populum alloqueris; Suadeo, ut ipsi manifestetur illud, quo erga ipsius salutem ferimur desiderium, sed hoc cordialiter, breviter, concinnè, sine verbis comptis. Maiores nostri, & quotquot fecere aliquem fructum, sese ab omnibus politicorum verborum lenociniis continuerunt, corde ad cor, spiritu ad spiritum, nisi Genitores Gnatis sunt locuti; ita videmus, sanctum Paulum in suis Epistolis fecisse, præcipuè Thess. cap. 2. dum ait: facti sumus parvuli in medio vestrum, tanquam si Nutrix forreas Filios suos, ita desiderantes vos cupidè, ut vellemus tradere vobis non solum Evangelium DEI, sed etiam animas nostras, quoniam Charissimi nobis facti estis. Et iterum 2. Corinth. 6. O nostrum pater ad vos, O Corinthii, cor nostrum dilatatum est, non angustia mini in vobis.*

Tertiò non facilè cæremonias & gestus singulares, aut spectacula in subselliis populo exhibeat, quia licet talibus spectaculis interdum populus ad fletum moveatur, tamen strepitus iste paulò post deficit, ac in fabellæ argumentum verritur; satis est communi probatòque more duci, & spem victoriæ non in spectaculis & tumultibus, sed in DEI Spiritu & doctrinis Christi veritate nitentibus ponere.

Quartò quando de justitia divina concionari decreverit, ita id faciat, ut in fine pro consolatione aliquid de misericordia subjungat, ne desperationem ingerat Auditoribus; vicissim ne præsumptionem generet, nunquam facilè de misericordia

eordia concionetur, quin de eisdem iustitia pro timore conservando aliquid subjungat; nam timor & spes in Auditoribus sunt duo molares dentes, quorum uterque necessarius est ad optatum fructum spiritualem ex Verbo DE I referendum, verbique divini cibum masticandum.

Quintò sæpe consulat actionis hujus peritos, ut, quod deformiter agit, eorum consilio corrigat, sed & Concionatores insignes, ubi occasio dat, audiat, eorumque pronuntiationem, gestus & similia, quæ ad artificium oratorum pertinent, sedulo observet, ita tamen, ut prudenter cautelam in imitatione adhibeat, & quidquid aliis decorum est, non statim sibi adsciscat; sunt enim gestus nonnulli fortuiti, quos uni venustos, aliis indecoros esse compertum est; certè rarò admodum feliciter cedit, si quis insignem Concionatorem per omnia capita velit æmulari; ingenia namque diversa nequeunt in omnibus mutuò inter se congruere; optimè facit, qui ex multorum, quos audit, varia observatione unam sibi boni Concionatoris formam componit, eamque sedulo in se exprimere studet. Illud verò hoc in negotio nonnemo prudenter monet, perquam rarò, aut ferè nunquam Concionatorem reperiri, qui pronuntiando vel agendo non peccet, atque adeò optimum in hoc genere censendum, qui omnium levissimè peccat; quare non est, cur doleat Concionator, si in hac parte non inculpatissimè se agere advertat, modò deformitatem cavere studeat; neque verò Auditores minùs proficiant, quòd aliquem brachii manusque motum non adeò arti convenientem aspiciant.

Sextò rumoribus populi non facilè moveri se sinat, ut nova & parùm confirmata in publicum afferat, vix enim dici potest, quantum auctoritas Concionatoris minuat, si falsas ejusmodi rumores ipsè parùm circumspèctè sparsisse compariatur; quam eandem ob causam etiam sedulo cavebit, ne, quæ aut dubia sunt, aut incerta, Populo proponat, aut etiam quantum vis certa, imperitè explicet; potiùs abstineat à similibus Quæstionibus, cum magis fructuosæ materiæ non deficiant; neque propterea se sufficientem ad conciones habendas non esse existimet; Seraphicus ille Franciscus non subrilia & magna doctus erat, subtilis verò & magnus Concionator erat, sicut & nostro sæculo Beatus & eminentissimus Carolus

Borromæus ; Quia ut bene sanctus Salesius cap. 1. ait , ad Concionatorem Doctrina sufficit sufficiens , nulla nisi mediâ Scientiâ pradius mirabilia nihilominus operabitur. Volo sufficienti eruditione excultum esse Concionatorem. Optimus dicendi Magister est, qui non vult apparere, plus scire, quàm sciat.

Septimò certò sibi persuadeat, non parùm referre, quâ dispositione non corporis duntaxat, sed animi etiam ad concionem accedat. Hinc S. Salesius cap. 1. prudenter suadet, ut nunquam Concionator ad concionem accedat, nisi post oblatum sacrosanctum & incruentum Missæ Sacrificium, aut certè nisi intentionem celebrandi habeat ; vix enim credibile est, ait S. Chrysostomus, qualem os & lingua, quæ corpore & sanguine Christi maduerunt, dæmonibus incutiant terrorem ; tum nimirum cum sancto Paulo dicere potest, Concionator : *An experimentum queritis eius, qui in me loquitur Christus*, majorique confidentia fervore & lumine scateret : *quandiu sum in mundo*, ait Salvator, *lux sum mundi* ; unde constat, si realiter in Concionatore inhabitet, suos radios abunde communicaturum, ut in Discipulis in Emaus euntibus apparuit, quorum post comunione & non ante sanabatur Ophthalmia, & aperiebantur oculi ad videndum. Prædicare quoque decet eum confessum, ne à Davide arguatur dicente : *Pecatori dixit DEVS, quare tu enarras iustitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum ?* Juvat etiam exemplo celeberrimorum Concionatorum corporalem penitentiam præmittere, ut cum Divo Apostolo dicere queat : *Castigo corpus meum, & in servitutem redigo, ne, cum aliis prædicavero, ipse reprobus efficiar.*

